HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני׳ שלשה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת הראשונה יוצאה משום אחות אשה ושניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת: **גמ׳** טעמא דעבד בה מאמר הא לא עבד בה מאמר נכרית יבומי נמי מייבמה אמר רב נחמן זאת אומרת (א) אין זיקה ואפילו בחד אחא: **מתני׳** [א] שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת הנשוי נכרית וכנס אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת הראשונה יוצאת משום אחות אשה ושניה משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצת ולא מתייבמת: **גמ׳** הא תו למה לי היינו הך השתא ומה התם דאחות אשה הויא צרה לנכרית אמרת נכרית אסורה הכא דנכרית הויא צרה לאחות אשה לא כ״ש תנא הך תנא ברישא והך (א) חזיא להתירא ושריא והדר חזיא לאיסורא ואיידי [ב] דחביבה ליה אקדמה [ג] ומשנה לא זזה ממקומה: **מתני׳** [ב] שלשה אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשתו של שני ואח״כ מת נשוי נכרית °הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת: **גמ׳** [ד] אמר רב יהודה אמר רב [ג] כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה [1] יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה מאי קמ״ל תנינא הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת מהו דתימא הני מילי היכא דלא איחזיא לה בנפילה ראשונה אבל היכא דאיחזיא לה בנפילה ראשונה אימא תישתרי קמ״ל הא נמי תנינא [ה] שני אחין נשואים שתי אחיות מת אחד מהם ואח״כ מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת מהו דתימא התם הוא דאידחי לה מהאי ביתא לגמרי אבל הכא דלא אידחי לה מהאי ביתא לגמרי אימא מיגו דחזיא להאי נשוי נכרית חזיא נמי להאי קמ״ל: **מתני׳** [ד] שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו וכולן שמתו או נתגרשו צרותיהן מותרות: [ה] **גמ׳** טעמא דגירש ואחר כך מת אבל מת ואחר כך גירש אסורה אמר רב אשי זאת אומרת [ז] יש זיקה אפילו בתרי אחי ולרב אשי קשיא דרב נחמן אמר לך רב אשי [ו] ה״ה דאף על גב דלא עבד בה מאמר נכרית מיחלץ חלצה יבומי לא מייבמה והא דקתני מאמר [ח] לאפוקי (ב) ב״ש דאמרי מאמר קונה

קנין

מתני׳ הראשונה. לנפילה: **גמ׳ נכרית יבומי נמי מייבמה.** ולא אמרינן משמת בעל האחות ונפלה לייבם הוזקקה לנשוי נכרית לבדו דהא על בעל אחיות לא רמיא ונעשית (ג) זו צרתה בזיקה וכשמת תאסר הנכרית על הנשאר משום צרת אחות אשה: **ואפילו בחד אחא.** כדפרישית דאע״ג דתרי אחין נינהו אין זו זקוקה אלא לנשוי נכרית לבדו: **מתני׳ הראשונה.** לנישואין: **גמ׳ היינו הך.** וכ״ש הוא דהשתא ומה התם דנכרית עיקר נשואה היא דאחות אשה נפלה עליה ונעשית צרתה במאמר אסרתה: **הכא.** דאחות אשה עיקר נשואה היא לא כ״ש דאוסרת נכרית שהיא טפלה: **הא תנא ברישא.** משנה אחרונה זו שנה תחלה והיא דלעיל לא הוי בדעתיה למיתני משום דחזיה (ד) להתירא הואיל ונכרית עיקר והדר חזיה לאיסורא משום דמ״מ צרתה היא ותנייה: **ואיידי דקא חביבה ליה.** דחידוש הוא: **אקדמה.** ותו לא הוה צריך למיתני סיפא אלא הואיל ושנית לא זזה ממקומה: **[מתני׳] שעה אחת.** בנפילה ראשונה כשנפלה מאחיו הראשון: **גמ׳ הרי היא כאשת אח כו׳.** ואע״ג דהדר איחזיא: **בנפילה ראשונה.** כל זמן נפילה ראשונה היתה אשתו קיימת שהיא אחותה: **אבל היכא דאיתחזיא בנפילה ראשונה.** כגון שמתה אשתו אחר מיתת אחיו ולא כנסה נשוי נכרית: **דאידחיא לה מהאי ביתא לגמרי.** (ה) שנפלה ואין כאן אחר אלא זה בעל אחותה נדחית ונפטרת לשוק ואין עליה צד זיקה עוד: **אבל היכא דלא אידחיא מהאי ביתא לגמרי.** בשעת נפילה שהיה שם נשוי נכרית וזקוקה לייבם אימא מיגו דחזיא לנשוי נכרית עדיין זיקתה עליה וכי מתה אחותה ועודה בנפילה תתייבם לזה בנפילה: **קמ״ל.** רב יהודה דלא: **מתני׳ וכנסה המגרש ומת.** מותרת זו להתייבם שהרי עד שלא כנסה גירש את הראשונה שהיא ערוה ולא היתה צרתה מעולם: **וזהו שאמרו.** בפרק ראשון [ג:] נתגרשו העריות צרותיהן מותרות: **גמ׳ טעמא דגירש.** בעל האחיות תחלה ואח״כ מת נשוי נכרית דאפילו בזיקה לא נעשית צרתה מעולם הא מת נשוי נכרית והוזקקה נכרית לבעלי אחיות ואח״כ גירש ונשאה לזו הואיל וקודם שגירש נעשית צרתה בזיקה אסורה על אחיו כשימות המגרש משום צרת אחות אשה בשלמא אי לא כנסה הויא מותרת לזה מחמת זיקת אחיו הראשון אבל משכנסה ועכשיו זקוקה לזה מכח בעל הערוה אסורה ואע״ג דלא היתה צרתה אלא בזיקה: **בתרי אחי.** כגון הכא דכי מת נשוי נכרית קודם גירושין של זה היתה זו זקוקה לשני בעלי האחיות ומהניא בה זיקה זו לאוסרה על השני: **קשיא דרב נחמן.** דדייק לעיל מסתם מתני׳ זאת אומרת אין זיקה אפי׳ בחד אחא: **אמר לך רב אשי.** ההיא דיוקא דלעיל לאו דוקא דה״ה אע״ג דלא עבד מאמר בעל הנכרית באחות (אשה) אשת אחיו כשימות נכרית אשתו מיחלץ חלצה ולא מתייבמת הואיל וערוה על בעלה לבדו הוית רמיא (ו) נעשה צרתה בזיקה:

קנין

שלשה אחין. בהך רישא גרסינן הראשונה יוצאה משום אחות אשה והראשונה לנפילה קאמר דומיא דהאי דפרק ב׳ (לעיל יז.) ובבבא (ט) בתרא ה״ג השניה יוצאה כו׳: **אמר רב נחמן זאת אומרת אין זיקה.** תימה שלא דקדק רב נחמן על מתני׳ דריש כילד (לעיל יז.): **דחביבה ליה אקדמה.** בשאר מקומות אין דוחק לומר כן אלא אמר זו ואין צריך לומר זו קתני וכאן (ז) דחק לומר כן לפי שבבא שלימה דלא צריכה היא: (ח) **ונאסרה עליו שעה אחת.** בהך בבא הו״מ למינקט ואחד מופנה אלא נקט הכי משום דנכרית נמי מתסרא לפי שהיתה צרת אחות אשה שעה אחת וקצת קשה שאינו מזכיר הצרה כלל וא״ת לרבי ירמיה דאמר (לעיל דף יג.) דהאי תנא דפירקין סבר נישואין מפילין אמאי לא נקט דמתה אחת מן האחיות תחלה ואח״כ מת בעלה של שניה וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת אסורה שנאסרה עליו שעה אחת כיון דנישואין מפילין וכן בבבא דלקמן ב׳ אחין ה״ל למתני שמתה אחת מהן תחלה ואח״כ מת בעלה של שניה וי״ל דלא מהני למימר נישואין מפילין אלא לענין שאם היתה צרת ערוה שעה אחת שוב אין לה היתר אע״פ שבשעת נפילה כבר אינה צרת ערוה אבל כאן משום נישואין מפילין לא נחשבנה כאילו נפלה בחיי אשתו ויצאה ממנו באותה שעה משום אחות אשה: **גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו.** תימה אמאי נקט ג׳ אחין ה״ל למימר ב׳ אחין נשואין ב׳ אחיות וגירש האחד את אשתו ונשא אשה אחרת (ט) ומת ולרבי ירמיה ניחא כיון דאיצטריך לאשמועינן דיש זיקה כדדייק רב אשי בגמרא ולרבא נמי נקט הכי למעוטי מת ולא גירש אבל לרב נחמן דקסבר אין זיקה קשיא אמאי נקט ג׳ אחין וי״ל דלרב נחמן נקט הכי אגב אורחיה לאשמועינן דאין זיקה דכר׳ ירמיה ס״ל דנישואין מפילין ואם יש זיקה תיתסר אע״ג דגירש ואח״כ מת דמקודם שגירשה חשובה נכרית כזקוקה לו משעה שנשאת לאחיו דנישואין הראשונים מפילין ורב אשי דדייק מינה דיש זיקה סבר דלא אסרינן לה משום דא״א לה ליאסר אח״כ תרי נישואין מפילין: **זאת אומרת יש זיקה.** וא״ת והיאך נסבה המגרש והא הויא לה צרת אחות אשתו בזיקה וי״ל דלא חשיב צרת אחות אשתו בזיקה אלא כשמת אחיו ונפלו שתיהן לפניו אבל כשהוא חי לא ומה שכתב בעל ה״ג דאם מת ולא גירש אסירא לתרוייהו לא בעוד ששניהם חיים אלא לכל אחד כשימות אחיו תהיה אסורה:

כתב

עין משפט נר מצוה

כא א מיי׳ פ״ו מהלכות יבום הלכה ז סמג עשין נא נב טוש״ע אה״ע סימן קעה סעיף ז:

כב ב ג מיי׳ שם הלכה יא טוש״ע שם סעיף א:

כג ד ה מיי׳ שם הלכה יב טוש״ע שם סעי׳ ח:

כד ו מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ז:

◆

תוס׳ חד מקמאי

בדין ופסקו לה מזונותיה אינו מפיר אלא א״כ עשה בה מאמר ומ״מ שניהם מפירין ולא הועמדה בדין: הרב אלפס פסק צרת ערוה דכנס ואח״כ גירש מותרת הצרה להתייבם דמיתה מפילה וכיון דבשעת ערוה לא הוי צרת ערוה מותרת וג״כ מתני׳ דג׳ אחין שניהן מהם נשואין ב׳ אחיות וא׳ נשוי נכרית וגרש א׳ מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש פסק דבמת ואח״כ גירש אסור׳ ויהיב טעמא למילתיה דגזרי׳ הכא משום זיקה דעלמא. א״נ הכי גבי נכרית כיון דבשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה לא מהני לה גרושין אלו דברי הרב ז״ל ויש בהן כמה תמיהות חדא דאם אתמר להני טעמי למה ליה לר׳ ירמיה לשנויי תברא מי ששנה זו לא שנה זו. ולרבא למה ליה למימר זו ואצ״ל זו קתני לישני ליה דשאני הכא דגזרינן משום זיקה דעלמא. א״נ בשעת נפילה אתסרא ליה למה ליה למימר הכא אליבא דרבא זו היא למעוטי מת ולא גירש ולא כנס לוקמה אפי׳ דכנס וגירש. ומאי דכתב נמי הכא גבי נכרית כיון דבשעת נפילה באיסור זיקה נפלה קמיה לא מהנו לה גירושין לא ירדנו לסוף דעתו דמאי איסור זיקה איכא בנכרית והרי ב׳ אחין הנשואין ב׳ אחיות הוו קיימין בשעת נפילת נכרית ואין כאן איסור [אחות] זקוקתו שהרי שניהם קיימין והרי משנה שלימה שנינו ג׳ אחין שנים מהן נשואין ב׳ אחיות וא׳ נשוי (א׳) נכרית ומת נשוי נכרית וכנס א׳ מבעלי אחיות את אשתו וכו׳ ולא קתני עבר וכנס ועוד אם עבר וכנס מוציא כדקתני רישא בה״א יוציאו אלא ודאי ליתנהו להני טעמי דכתב הרז״ל ומיהו אפשר דרב אשי לית ליה דרבא דאליבא דהאי [תנא] נישואין הראשונים מפילין מת א) ואחד כנס גירש אסורה ואפ״ה הלכתא כת״ק דמתני׳ דפ״ק דכנס ואח״כ [גירש] מותרת דמיתה מפלת חדא דהא רבא ס״ל דלא פליגי אהדדי. ועוד דתנן נפל הבית עליו ועל אשתו שהיא בת אחיו ואין ידוע איזה מהן [מת] ראשון צרתה חולצת ולא מתייבמת אלמא האי תנא ס״ל מיתה מפלת ועוי״ל דרב אשי לא שמעינן ליה בהדיא דלימא מת ואח״כ גירש אסורה אלא ש״מ זאת אומרת יש זיקה ואפי׳ בתרי אחי וא״נ ס״ל כרבא דאמר זו היא למעוטי מת דלא גירש ולא כנס ש״מ דיש זיקה אפלו בתרי אחי:

מסורת הש״ס

א) [לעיל יז: כו: לקמן נח. נג.], ב) [לעיל ב: וש״נ], ג) [לקמן לב. קדושין כה. ע״ז לה: שבועות ד. חולין לב: קטז:], ד) לעיל כו: ע״ש לקמן קיא:, ה) [לקמן לב.], ו) לעיל יג., ז) [לעיל יז: וש״נ], ח) [לעיל יח. כט: נח:], ט) [נ״ל ובבבא השניה],

◆

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה

◆

גליון הש״ס

מתני׳ הרי זו אסורה עליו עולמית. עי׳ לקמן דף לב ע״א תד״ה לא פקע:

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ חזיא להתירא ושריא. נ״ב ע״ל בדף לב ע״א בכהאי סוגיא: (ב) שם לאפוקי מב״ש: (ג) רש״י ד״ה נכרית וכו׳ ונעשית נכרית זו צרתה וכו׳ אחות אשה בזיקה הס״ד: (ד) ד״ה הא תנא וכו׳ משום דחזיה בדעתיה להתירה: (ה) ד״ה דאידחיא וכו׳ משנפלה ואין: (ו) ד״ה אמר לך וכו׳ הוית רמיא ונעשית צרתה: (ז) תוס׳ ד״ה דחביבה וכו׳ וכאן דווקא דוחק לומר כן: (ח) ד״ה הואיל ונאסרה וכו׳ ומת אסורה הואיל שנאסרה עליו: (ט) ד״ה גירש וכו׳ אשה אחרת נכרית ומת:

◆

תוספות ישנים

זאת אומרת אין זיקה ואפילו בחד. וא״ת הא מפרק כילד לעיל (יז.) דייקינן הכי וי״ל דאיצטריך לאפוקי מב״ש דלעיל. וא״ת הא נמי ידעינן בבבא בתרייתא בסמוך. וי״ל דתרתי אצטריך למתני כדפרישי׳ לעיל א) דמסברא אמינא יש זיקה: אבל הכא דלא אדחי לה מהאי ביתא לגמרי אימא לא. וא״ת הא ממתני׳ דלעיל (כו.) דארבעה אחין שמעינן לה. וי״ל דשאני התם דנהי דלא אדחי מהאי ביתא לגמרי מ״מ לא איחזיא בנפילה ראשונה אבל היכא דלא אדחי לה מהך ביתא לגמרי ואיחזיא בנפילה ראשונה אימא לא:

א) עי׳ לעיל י״ח בתוס׳ ד״ה והאי.

◆

מוסף רש״י

מאמר קונה קנין גמור. ליעשות ארוסה גמורה (לקמן נח:).

א) נראה דצ״ל ואח״כ גירש או דצ״ל מת וכנס ואח״כ גירש.